

Architektura duše

Ostravský malíř, žák ateliéru Františka Kowolowského, finalista 4. ročníku Ceny kritiků za mladou malbu Josef Mladějovský nyní vystavuje v brněnské galerii OFF/FORMAT. Výstava nese název Komplexcity, což je jazyková hříčka, která naznačuje, že umělec ze svých komplexů citlivě vystavěl celé město.

MARTINA SCHNEIDEROVÁ

Každý máme své vlastní komplexy, ale jen málokdo z nás by na jejich základě koncipoval výstavu. Možná i tím, že si mladý malíř Josef Mladějovský (1986) vybral téma, které je téměř každému známe, podává divákovi pomocnou ruku k tomu, aby se ve výtvarnickově světě snadněji zorientoval a porovnal jej se svým. Metafora, kterou umělec divákům nabízí, je kouzelná, má totiž potenciál podnítit vás k dalšímu jejímu promýšlení.

trochu s nadsázkou, ale na výstavách se jako návštěvníci chováme různě.

Co je psáno...

Nás už si však Mladějovský získal, proto se na jeho výstavu zadíváme ještě jednou a pozorněji. Bystřejší brzy zjistí, že expozice má svou genezi; je členěna od surových návrhů v první části až ke komplexně vypilovaným objektům a malbám v prostorách za stěnou, které jsou pro diváka příjemným překvapením. Věžovité objekty mohou připomenout mrakodrapy,

je tomu tak i u Mladějovského. Autor vyslovil několik vět, které vyznívají jako osobní komplexy: *Jsem ošklivý a nelíbím se holčákům. Chci být zábavný, ale jsem trapný. Neumím hrát fotbal, vlastně nic neumím.* Tyto věty dále zjednodušoval, například na heslo *Vždycky budu průměrný.* O každém druhu umění se tvrdí, že má vlastní slovník, vlastní abecedu. Toto metaforické vyjádření vzal Mladějovský doslova a upravil si latiniku k obrazu svému; jednotlivá písmena přetvořil téměř k nepoznání, aby v této autorové abecedě mohl zapsat své komplexy, aby je mohl vepsat do díla. A tady počíná hra obraznosti a analogií.

Zápis jeho komplexů však nechťme jako běžný text, naopak vnímáme jej prostřednictvím objektů a maleb. Jednotlivá písmena daných vět vrství na sebe, překrývá a snad i zvětšuje, čímž se dopracovává k rozmanitým komponentům, z kterých nakonec postaví ony věžovité stavby. Podobně postupuje u malby. Ale divák se určitě nespokojí s poznáním, jak umělec pracuje. Chce také vědět proč, chce odhalit onu metaforu, kterou nám Mladějovský v různých formách předkládá.

Jakou barvu má tvůj komplex?

Odkud se berou naše komplexy, jak vypadají a co je utváří? Josef Mladějovský jim dal podobu šedivých věží sestavených z molitanových komponentů. Věže vypadají pevně, ale kdybyste do nich prstem šťouchli, architektura zdánlivě nedobytné stavby se v mžiku rozpadne. Možná tím Mladějovský naznačuje povahu komplexu jako takového. Co se jeví jako pevně zakořeněný problém prostupující celou osobností člověka, toho se lze kupodivu stejně snadno i zbavit, jen musí být učiněn první krok, první šťouchnutí. Umělec tu pracuje i se smyslovými klamy. Na první pohled se nám zdá, že je věž utvořena z nějakého těžkého kovu, je temná, má širokou základnu, jeví se jako masivní kus materiálu, s nímž bude těžké pohout či manipulovat. Když přistoupíme blíže (když se na naše komplexy podíváme i z jiného úhlu), zjistíme, o jak velkou iluzi se jedná.

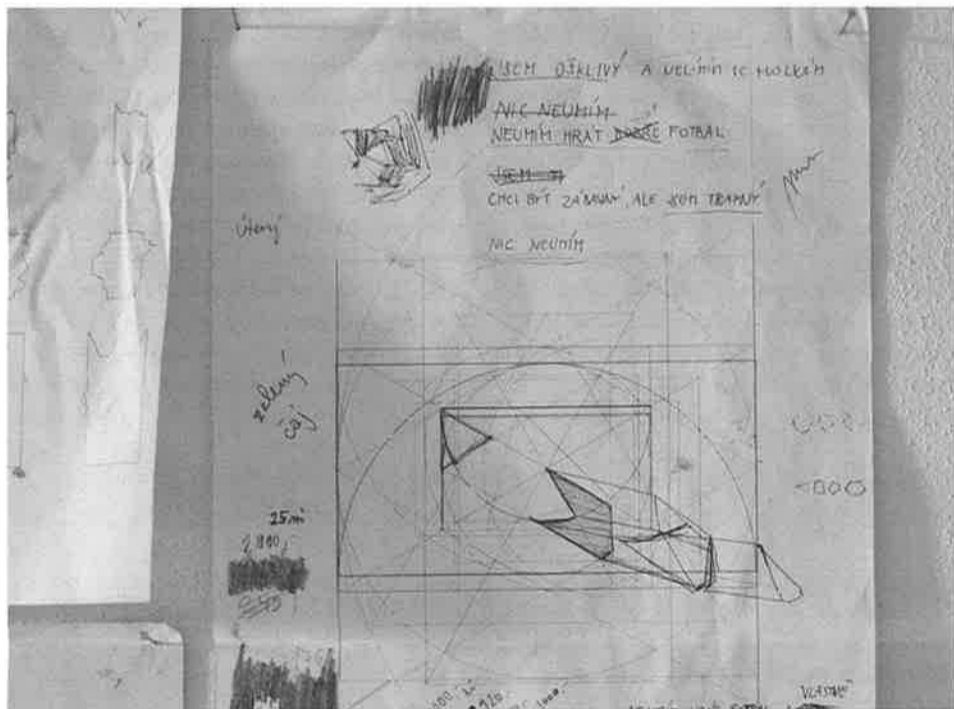

Josef Mladějovský (vlevo) a Jiří Valoch, z vernisáže výstavy Josefa Mladějovského v Galerii OFF/FORMAT. Foto Martina Schneiderová

Zajímavý je samotný akt vpisování komplexu do tvaru. Je to akt blížící se očištnému rituálu. Nejsou Mladějovského věže vlastně novodobými zdmi nářků?

Aktuální výstava Josefa Mladějovského v Galerii OFF/FORMAT je podnětná z mnoha důvodů. Její čistá geometrizující podoba odkazuje ke klasické moderně (před očima se nám mihne duch kubismu, konstruktivismu nebo suprematismu), která nás nejspíš naučila nevnímat geometrii pouze pragmaticky. Je tedy podnětná ve vztahu k dějinám umění a zamýšlení se nad tím, jak ovlivňují naše vnímání umění. Je však podnětná i v jiném, důležitějším rozměru, ve vztahu k nám samotným. Zamysleli jste se už nad tím, do jaké podoby byste své komplexy převedli vy? Z jakého materiálu byste je vytvořili, jaký byste jim dali tvar a jakou barvu?

Josef Mladějovský: *Komplexcity*. Galerie OFF/FORMAT, Brno, 18. dubna – 30. května 2012.

Josef Mladějovský, přípravné kresby, komplexy získávají svůj tvar. Foto Martina Schneiderová

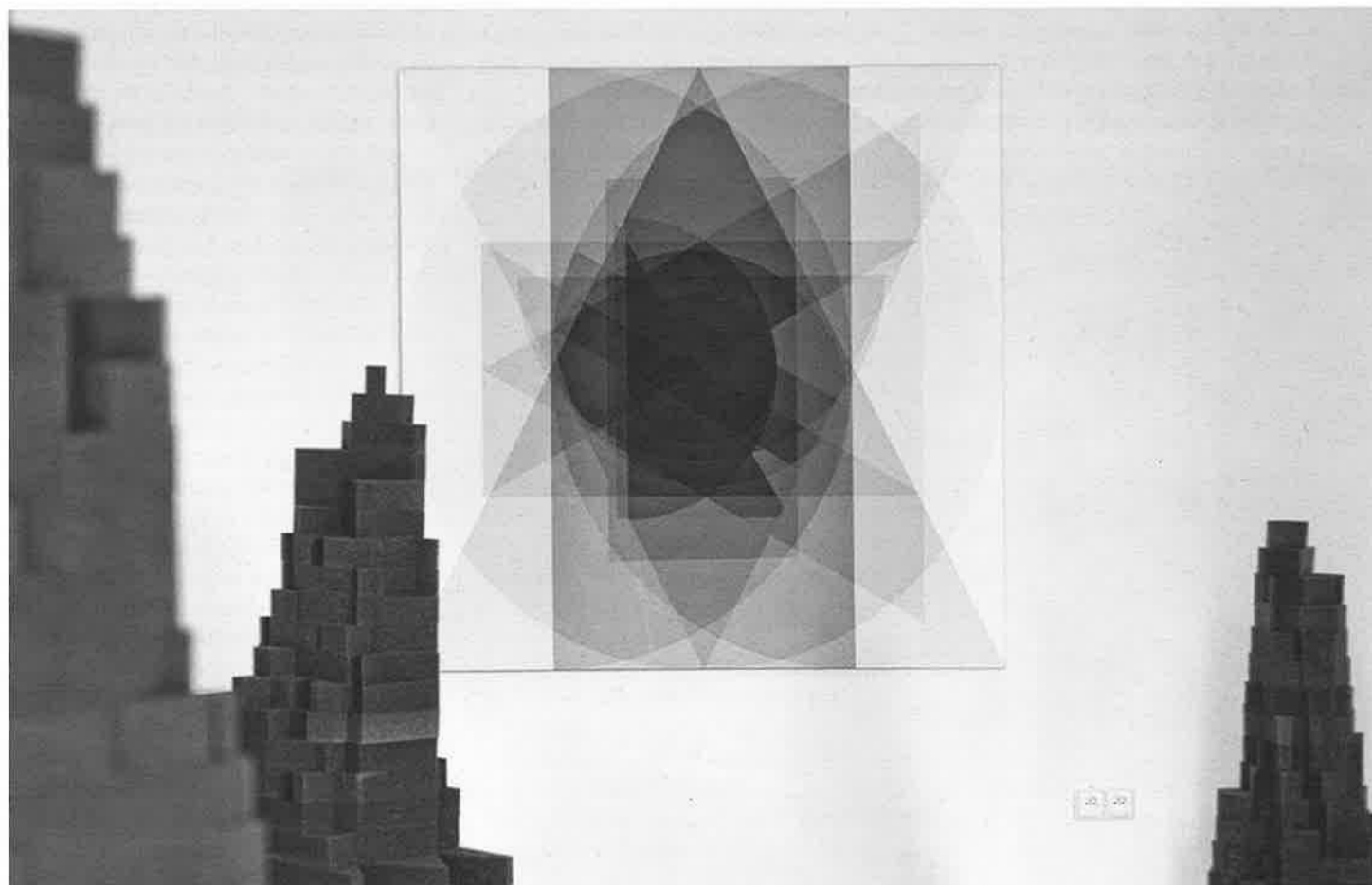
Boření mýtů

Když se po expozici Galerie OFF/FORMAT rozhlédnete a necháte na sebe výstavu působit pouze vizuálně, překvapí vás možná, že konceptuální umění se vám může i líbit. Obecně se má za to, že konceptuální umění je pro diváka únavné a vizuálně nepřitažlivé, protože pracuje s myšlenkami a záměrně zanedbává formální složku díla, tedy nějaký převod nápadů do konkrétních tvarů, barev, formátů. Tak tomu bylo v dřevních dobách, když se koncept v šedesátých a sedmdesátých letech dvacátého století rodil. V „extrémních“ případech může hmotné dílo docela chybět a může jej skutečně zastupovat jen myšlenka v podobě výroku.

Josef Mladějovský v Brně představuje dokonce tři hmatatelné projevy svých myšlenek, a to kresbu, malbu a objekt. Vše je laděno do škály šedi; ani tato monochromní volba není podle mě bez významu. Když vstoupíte do galerie, spatříte jako první přípravné kresby a počítačově zpracované diagramy. Skeptik si řekne, zase jakési čáranice, které tu budu muset luštit, a odejde k něčemu zajímavějšímu, co ho z protější stěny přiláká. Drzoun do toho píchne prstem, aha molitan. Na stěně visí ve třech řadách pod sebou jakési nepravidelné tvary, lze tu nalézt nějaký zárodek řádu, jsou řazeny přibližně od nejmenšího po největší. Skeptik pokračuje v úvahách, zase nějaké prázdné rámy, zase nějaká variace na chybění, na marnost. A jde dál. Za rohem ho však překvapí čtyři monumentálně působící objekty v prostoru a dva obrazy, jejichž několikrát lazurní vrstvy diváka zastaví. To muselo trvat dlouho. A pozor, to je ten moment. Moment, kdy divák začne uvažovat o tom, jestli by se celku výstavy přece jen neměl věnovat víc. Věc vykládám

stúpy nebo zikkuraty, babylonskou věž či rozpadající se skalní město. Komponenty, z nichž jsou stavby poskládány, visí také v řadách na stěně. Pokud se vrátíme k přípravným kresbám a nárysům, které jsme zpočátku odsoudili jako nezajímavý dokument, spatříme, co se na papíře plánovalo.

Základem konceptuálního umění mnohdy bývá myšlenka, někdy převedená do textu. Ačkoliv to na první pohled není patrné,

Pohled do expozice výstavy Josefa Mladějovského v Galerii OFF/FORMAT. Foto Martina Schneiderová